

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ПОДАТКОВОЇ СПРАВИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ, МАРКЕТИНГУ І БІЗНЕС
АНАЛІТИКИ

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

на тему: «ОФШОРНІ ЦЕНТРИ СВІТУ: МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА
РОЛЬ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ»

Здобувачки вищої освіти магістерського рівня, II курс, групи
МЕМз-24-1, спеціальності 292 Міжнародні економічні
відносини,
освітня програма «Міжнародні економічні відносини»

(підпис)

Сулейманов Вадим Абульфатович
(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник
кафедри

(підпис)

Коляда Олена Володимирівна, к.е.н., доцент, доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної
програми

(підпис)

Лісовий А.В. д.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене

звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри
протокол від «12» 02 2026 № 7

Завідувач кафедри

(підпис)

Паянок Тетяна Миколаївна, к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2025

Регистрація № 70 21.01.2026р. Р.Григор'єв
(дата) (підпис відповідальної особи)
Результати перевірки до запису 20.01.26 Р.Григор'єв
(до запису, на доопрацювання) (дата) (підпис)
Результати захисту 75 4.02.26 Р.Григор'єв
(оцінка) (дата) (підпис)
Голова комісії Р.Григор'єв Дем'яненко О.І.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії:

<u>Р.Григор'єв</u> (підпис)	<u>Колесніченко О.В.</u> (ініціали, прізвище)
<u>Р.Григор'єв</u> (підпис)	<u>Беліньська Я.В.</u> (ініціали, прізвище)
<u>Р.Григор'єв</u> (підпис)	<u>Юрєва Л.Б.</u> (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	24		Колесник О.В. Секретар
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	7		
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	4		
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50	40		
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповіль	від 0 до 10			
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5			
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25			
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	0		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	35		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	75		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підписи)
75	C	4	4.02.26р.	Пешеніжук О.Т. Колесник О.В. Беліцька О.Р. Юрєва Н.Б. Секретар Колесник О.В.

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	B	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	CX	2 (незадовільно)

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
 Кафедра економічної політики, маркетингу та бізнесу
 Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
 Освітня програма «Міжнародні економічні відносини»

Затверджую

Завідувач кафедри

 «30» 01 2025р.

**Завдання на випускню кваліфікаційну роботу (дипломну)
 роботу здобувачу вищої освіти
 Сулейманову Вадиму Абульфаотовичу**

1. Тема випускної роботи: **Офшорні центри світу: механізм функціонування та роль у світовій економіці.**

Затверджена наказом ректора від «14» 02 2025р. N 219

2. Строк здачі роботи: 08. 01. 2026р.

3. Цільова установка: Аналіз функціонування офшорних центрів у світовій фінансовій системі та оцінка їх впливу на міжнародні фінансові потоки і економічну безпеку держав.

Мета роботи: дослідити сутність офшорних центрів та особливості їх діяльності, проаналізувати моделі офшоризації у світовій практиці, а також визначити сучасні тенденції та перспективи розвитку офшорних юрисдикцій в умовах посилення міжнародного фінансового контролю.

Об'єкт дослідження: процеси функціонування офшорних центрів у світовій фінансовій системі.

Предмет дослідження: механізми, інструменти та наслідки використання офшорних центрів у міжнародних фінансових операціях, а також фактори їх впливу на рух капіталу та фінансову стабільність.

База дослідження: статистичні дані міжнародних фінансових організацій, офіційні звіти та аналітичні матеріали щодо офшорних юрисдикцій, публікації науковців і фінансово-економічні огляди за 2020–2025 роки.

4. Вихідні дані по роботі: наукові статті, законодавчі та нормативні документи, аналітичні огляди щодо офшорних центрів, статистичні показники міжнародного руху капіталу, дані про фінансові потоки та інструменти мінімізації оподаткування.

5. Перелік графічного матеріалу: таблиці динаміки іноземних інвестицій за роками, структура інвестицій за країнами та секторами, діаграми змін потоків капіталу, узагальнюючі схеми факторів впливу на інвестиційну привабливість.

6. Зміст випускної роботи: економічна сутність офшорних центрів, класифікація та моделі їх функціонування, роль офшорних юрисдикцій міжнародній фінансовій системі, вплив офшоризації на світові фінансові потоки та бюджети держав, сучасні тенденції деофшоризації й перспективи вдосконалення міжнародного регулювання.

7. Календарний план

№	Назва етапів випускної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	2	3	4
	Вибір теми	1.02.25р.	1.02.25р.
	Підготовка дис.р. та послан. кевр	1.02.25р.	1.02.25р.
	Захист дис. роботи	4.02.26р.	4.02.26р.

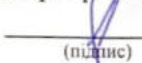
8. Дата видачі завдання «23» 10.2024р.

9. Керівник випускної кваліфікаційної роботи

 (підпис)

 Коляда О.В.
 (прізвище, ініціали)

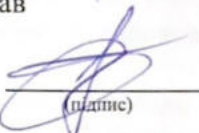
10. Керівник освітньо-професійної програми

 (підпис)

 (прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав

Здобувач вищої освіти

 (підпис)

 Сулейманов В. А.
 (прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Офшорні центри світу: механізм функціонування та роль у світовій економіці

Мета роботи полягає в дослідженні сутності офшорних центрів та особливостей їх функціонування у світовій фінансовій системі, визначенні їх ролі у міжнародному русі капіталу, а також оцінці сучасних тенденцій розвитку офшорних юрисдикцій в умовах посилення міжнародного фінансового контролю та деофшоризаційних процесів.

Завданнями роботи є розкрити теоретичні засади поняття офшорних центрів, охарактеризувати їх основні типи та моделі діяльності, проаналізувати причини поширення офшоризації у світовій практиці, дослідити механізми використання офшорних юрисдикцій у міжнародних фінансових операціях, визначити ключові ризики та переваги офшорних центрів для держав і суб'єктів господарювання, а також обґрунтувати можливі напрями удосконалення міжнародного регулювання та підвищення прозорості фінансових потоків.

Предметом дослідження є механізми, тенденції та економічні наслідки впливу офшорних центрів на міжнародні фінансові потоки, податкову систему та фінансову безпеку держав.

Об'єктом дослідження виступає процес функціонування офшорних центрів у світовій фінансовій системі та їх роль у глобальному переміщенні капіталу.

Базою дослідження виступають наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, аналітичні матеріали міжнародних фінансових організацій, дані щодо транснаціональних фінансових потоків, нормативно-правові документи та офіційні публікації, що висвітлюють проблематику офшоризації та деофшоризації, за 2020–2025 роки.

За результатами дослідження сформульовані висновки щодо значення офшорних центрів у сучасній фінансовій системі, визначені основні причини їх популярності серед бізнесу та інвесторів, а також охарактеризовані негативні наслідки офшоризації, зокрема зниження податкових надходжень, посилення фінансових ризиків та ускладнення контролю за міжнародним рухом капіталу. У роботі запропоновано практичні рекомендації щодо посилення міжнародної співпраці у сфері протидії ухиленню від оподаткування, удосконалення інформаційного обміну між державами та підвищення прозорості фінансових операцій.

Одержані результати можуть бути використані у навчальному процесі, під час підготовки аналітичних матеріалів у сфері фінансової політики та податкового регулювання, а також для формування практичних пропозицій щодо обмеження негативного впливу офшорних схем та підвищення фінансової стабільності держави.

Дипломна робота містить 49 сторінок, 3 рисунка та 1 таблицю, список використаних джерел з 35 найменувань.

Ключові слова: офшорні центри, офшорні юрисдикції, міжнародні фінансові потоки, офшоризація, податкове планування, фінансова бездеофшоризація, прозорість фінансових операцій.

Рік виконання дипломної роботи 2026.

Рік захисту роботи 2026.

ABSTRACT

Offshore centers of the world: mechanism of functioning and role in the world economy

The purpose of the work is to study the essence of offshore centers and the features of their functioning in the world financial system, determine their role in the international capital of Russia, as well as assess the development of modern trends in offshore jurisdictions in the context of strengthening international financial control and de-offshorization processes.

The objectives of the work are to reveal the theoretical foundations of the concept of offshore centers, characterize their main types and models of activity, analyze the reasons for the growth of offshorization in world practice, investigate the mechanisms of using offshore jurisdictions in international financial transactions, apply the key risks and benefits of offshore centers for state and business entities, and also justify the use. directions for improving international regulation and increasing the transparency of financial flows.

The subject of the study is the mechanisms, trends and economic consequences of the influence of offshore centers on international financial flows, the tax system and the financial security of the state.

The object of the study is the process of functioning of offshore centers in the global financial system and their role in global capital flows.

The research is based on scientific works of domestic and foreign authors, analytical materials of international financial organizations, data on transnational financial flows, regulatory documents and official publications that highlight the issues of offshoring and de-offshoring for 2020–2025.

Based on the results of the study, conclusions are formulated regarding the importance of offshore centers in the modern financial system, the main reasons for their popularity among businesses and investors are identified, and the negative consequences of offshoring are characterized, in particular, a decrease in tax revenues, increased financial risks and the inclusion of control over international capital movements. The work offers practical recommendations for strengthening international cooperation in the field of combating tax evasion.

The results obtained can be used in the educational process, during the preparation of analytical materials in the field of financial policy and tax regulation, as well as for the formation of practical proposals for limiting the negative impact of offshore schemes and increasing the financial stability of the state.

The thesis contains 49 pages, 3 figures and 1 table, a list of sources used from 35 items.

Keywords: offshore centers, offshore jurisdictions, international financial flows, offshorization, tax planning, financial security, de-offshorization, transparency of financial transactions.

Year of completion of the thesis 2026.

Year of defense of the thesis 2026.

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОФШОРНИХ ЦЕНТРІВ	6
1.1 Поняття, ознаки та класифікація офшорних юрисдикцій, історична еволюція	6
1.2 Інституційно-правові основи та міжнародні стандарти регулювання ...	11
РОЗДІЛ 2 МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ЕКОНОМІЧНА РОЛЬ ОФШОРНИХ ЦЕНТРІВ	18
2.1 Моделі та інструменти офшоризації	18
2.2 Вплив на світові фінансові потоки та ризики	23
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ СИСТЕМИ ОФШОРНИХ ЦЕНТРІВ І НАПРЯМИ ДЕОФШОРИЗАЦІЇ	32
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46

ВСТУП

У сучасній економічній системі офшорні фінансові центри відіграють значну роль як важливі інструменти міжнародної фінансової та економічної діяльності. Офшори пропонують підприємцям і компаніям можливість оптимізувати податкові витрати, зберігати капітал, а також забезпечують конфіденційність та гнучкість ведення бізнесу. Незважаючи на численні переваги, що надаються такими юрисдикціями, використання офшорних зон викликає численні етичні, юридичні та економічні суперечності.

Актуальність теми офшорних центрів зумовлена їхнім значним впливом на світову економіку, фінансові потоки та податкові системи. В умовах глобалізації та інтеграції економік використання офшорів для мінімізації податкових витрат і збереження конфіденційності стало поширеною практикою серед міжнародних корпорацій і приватних осіб. Це породжує численні проблеми, такі як втрати податкових надходжень, фінансування злочинної діяльності та підриз економічної стабільності держав. Водночас, міжнародні організації активно працюють над розробкою механізмів регулювання офшорних практик, що робить дослідження цієї теми надзвичайно важливим для розуміння сучасних економічних процесів і пошуку шляхів зменшення негативних наслідків від їхнього використання.

Проблема офшорних центрів активно досліджується вітчизняними та зарубіжними вченими в рамках фінансової економіки, міжнародного податкового права та глобальних фінансових ринків. Значну увагу цьому питанню приділяють автори, такі як Дж. Сандс, Т. Вебер та С. Лунд, які вивчають економічні, юридичні та соціальні наслідки використання офшорів для ухилення від податків і збереження капіталу. На вітчизняному рівні питання офшоризації також стало об'єктом наукових досліджень, зокрема, в роботах таких вчених, як В. С. Мартинюк та І. В. Шевченко, які аналізують правові та економічні механізми функціонування офшорів в Україні та їх вплив на національну економіку.

Метою дослідження є всебічний аналіз економічної ролі та механізму функціонування офшорних центрів у сучасній світовій економіці, а також визначення їхнього впливу на глобальні фінансові потоки та ризики.

Для досягнення мети дослідження, були поставлені наступні завдання:

1. Оцінка економічного впливу офшорних фінансових центрів на глобальні інвестиційні потоки та податкові системи.
2. Вивчення механізмів і моделей офшоризації, які використовуються транснаціональними корпораціями для оптимізації податкових витрат.
3. Аналіз міжнародних стандартів і ініціатив з регулювання офшорних юрисдикцій і боротьби з податковим ухилянням.
4. Оцінка ризиків, які офшорні практики створюють для фінансової стабільності та економічної безпеки країн.
5. Прогнозування напрямів розвитку офшорних центрів у контексті глобалізації та міжнародного регулювання.

Об'єкт дослідження – офшорні фінансові центри, їх роль у міжнародній економіці, фінансових потоках та податкових системах.

Предмет дослідження – механізми функціонування офшорних центрів, моделі офшоризації, інструменти податкової оптимізації, а також їх вплив на економічну стабільність, міжнародні фінансові потоки та ризики для національних економік.

Для досягнення поставленої мети дослідження були використані такі **методи**: аналітичний метод, який дозволяє оцінити функціонування офшорних фінансових центрів та їх вплив на глобальні фінансові потоки; компаративний метод для порівняння різних моделей офшоризації та їх ефективності в різних юрисдикціях; метод статистичного аналізу, що застосовувався для оцінки впливу офшорів на податкові надходження та економічну стабільність країн, зокрема через аналіз статистичних даних за 2020–2024 роки; метод для розгляду конкретних прикладів офшоризації міжнародними корпораціями та приватними особами; метод документального аналізу, який використовувався для вивчення міжнародних стандартів,

законодавчих актів і ініціатив, спрямованих на регулювання офшорних юрисдикцій. Ці методи взаємодоповнюють один одного, дозволяючи отримати комплексне розуміння теми та забезпечити обґрунтованість висновків.

Науково-практична значимість одержаних результатів полягає в їхньому внеску у розвиток теоретичних знань про офшорні фінансові центри та їх роль у глобальній економіці. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення методів боротьби з податковими ухиленнями, а також для оптимізації міжнародних фінансових потоків через регулювання офшорних практик. Практичне застосування отриманих висновків полягає у формулюванні рекомендацій для національних урядів і міжнародних організацій щодо удосконалення податкових та фінансових механізмів для мінімізації негативного впливу офшорних центрів.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

ОФШОРНИХ ЦЕНТРІВ

1.1 Поняття, ознаки та класифікація офшорних юрисдикцій, історична еволюція

Під офшорною юрисдикцією зазвичай розуміють країну або територію з пільговою податковою системою та спеціальними законами, що залучають бізнес нерезидентів. Простими словами, офшорна юрисдикція – це держава (часто невелика острівна країна), де компанії, що належать іноземцям, можуть сплачувати дуже низькі податки або взагалі бути від них звільнені. Такі юрисдикції також забезпечують високий рівень фінансової конфіденційності та мінімальне державне регулювання для бізнесу. Термін «офшор» буквально означає «поза берегом» (тобто за межами своєї країни) і в економічному значенні став синонімом понять «податкова гавань» чи «офшорний фінансовий центр», що всі описують країни, орієнтовані на обслуговування іноземного капіталу на вигідних умовах [1].

Офшорні зони мають кілька спільних рис, які приваблюють підприємців та інвесторів з усього світу. По-перше, це податкові пільги: як правило, дохід, отриманий за межами офшорної юрисдикції, або не оподатковується взагалі, або оподатковується за символічною ставкою. По-друге, спрощене регулювання: реєстрація компанії в офшорі зазвичай швидка і недорога, не вимагається значний статутний капітал, відсутні жорсткі вимоги до бухгалтерської звітності. По-третє, офшори гарантують конфіденційність: закони багатьох таких країн захищають комерційну та банківську таємницю, ускладнюючи ідентифікацію кінцевих власників компанії. Нарешті, гнучкість корпоративного права: іноземним компаніям дозволяється вести діяльність зі значно меншою кількістю обмежень, ніж у країнах з суворішим регулюванням. Усе це робить ведення бізнесу через офшорні компанії

простішим та дешевшим, що історично приваблювало багато міжнародних компаній до таких юрисдикцій [2].

Класифікація офшорних юрисдикцій. Офшорні зони можна класифікувати за різними критеріями. Зокрема, виділяють класифікацію за способом податкової оптимізації, а також за географічною ознакою:

1. За методом податкової оптимізації виділяють такі типи офшорів:

- Класичні офшори – юрисдикції, де компанії повністю звільнені від оподаткування і фінансової звітності. Власник сплачує лише фіксований щорічний збір державі. Такі офшори зазвичай невеликі за розміром країни, з простою процедурою реєстрації бізнесу та нульовими ставками податків (приклади: Сейшельські Острови, Вануату, Британські Віргінські Острови, Багамські Острови тощо) [3, с. 169].

- Низькоподаткові офшори – юрисдикції, де податки для офшорних компаній формально існують, але ставка дуже низька. При цьому можуть існувати певні вимоги до бухгалтерського обліку, але податкове навантаження мінімальне.

- Офшори з пільговим оподаткуванням – країни, що надають окремі податкові пільги чи звільнення за умови виконання певних умов. Компанії можуть мінімізувати податки, грамотно користуючись особливостями місцевого законодавства.

- Спеціальні офшорні зони в окремих штатах США – деякі штати США мають режим, подібний до офшорів. Наприклад, Делавер, Вайомінг та інші не оподатковують доходи компанії, отримані за межами штату, обмежуючись сплатою фіксованого збору або мінімального федерального податку. Компанії в таких штатах звільнені від сплати податку на прибуток, отриманий поза штатом, що робить ці юрисдикції привабливими для міжнародного бізнесу.

2. За географічним критерієм офшорні центри поділяють на декілька груп:

– Острівні офшори – держави або території, розташовані на островах (у Карибському морі, Тихому та Індійському океанах). Як правило, це невеликі країни з невеликою власною економікою, але стабільною політичною системою. Вони забезпечують майже повну відсутність податків, високу конфіденційність і мінімальні вимоги до звітності (приклади: Багамські Острови, Сейшели, Маршаллові Острови, Британські Віргінські Острови тощо) [3, с. 169].

– Європейські офшорні юрисдикції – окремі малі країни Європи або залежні території, які надають пільговий режим для нерезидентів. В таких країнах поруч зі звичайною податковою системою діють спеціальні режими для офшорних компаній. Хоча ставка податку може бути нульовою або дуже низькою, компанії зобов'язані проходити аудит чи подавати звіти, а рівень конфіденційності обмежується європейськими правовими нормами (приклади: Кіпр, Гібралтар, Люксембург, Швейцарія тощо).

– Спеціальні зони у «неофшорних» країнах – це офшорні або близькі до офшорного режими, створені як виняток у країнах, що загалом не є офшорними. Наприклад, окремі вільні економічні зони або автономні території у великих державах (Канада, Велика Британія, США) можуть мати особливий податковий статус, привабливий для нерезидентів.

Хоча концепція приховування капіталів від оподаткування існувала з давніх часів, сучасні офшорні фінансові центри – явище переважно другої половини XX століття [4]. Вперше сам термін «офшор» у фінансовому значенні з'явився наприкінці 1950-х років: у американській пресі описали компанію, що уникла державного контролю, перенісши свою діяльність в іншу країну. На той час це було новаторським підходом, але вже у наступні десятиліття практика створення компаній за кордоном для податкової вигоди почала стрімко поширюватися [3, с. 169].

Одним із перших класичних податкових притулків стала Швейцарія. Ще на початку XX століття, залишаючись нейтральною в Першій світовій війні, Швейцарія зберегла низькі податки і привабила значні капітали європейської

еліти. Швейцарські банки історично славилися анонімністю, тому країна стала прообразом «тихої гавані» для грошей заможних осіб з інших держав. Другим раннім прикладом була крихітна держава Ліхтенштейн, яка ще до Другої світової війни пропонувала вигідний податковий режим для іноземців [4].

Бурхливий розвиток офшорних центрів розпочався після Другої світової війни. У 1950-1960-х роках деякі великі країни (насамперед Великобританія) зіткнулися з відтоком капіталу через високі податки. У відповідь фінансисти почали шукати «прихистки» за кордоном. Лондонський Євродоларовий ринок, що виник у 1960-х, став одним з факторів буму офшорного фінансування: британські банки почали проводити операції в іноземній валюті поза жорстким регулюванням – фактично створивши офшорний фінансовий центр у межах Лондона. Паралельно, британський уряд тоді ж ухвалив законодавство, яке легалізувало трасти і сприяло створенню компаній для нерезидентів, що дозволило проводити міжнародні фінансові операції з мінімальним контролем [4].

Після розпаду колоніальної системи Велика Британія стимулювала свої колишні території шукати власні шляхи економічного розвитку. У 1960–1970-х роках британські заморські території та мікродержави, здобуваючи незалежність, масово перетворювалися на офшорні зони. Великобританія фактично заохочувала їх розвивати фінансові послуги для залучення іноземних грошей, щоб ті менше залежали від фінансової допомоги Лондона. Так на фінансовій карті світу з'явилися десятки нових офшорних центрів, особливо в Карибському басейні (Багами, Кайманові острови, Бермуди, Британські Віргінські острови та ін.), а також в інших регіонах (наприклад, Гонконг і Сінгапур в Азії, Кіпр на Середземномор'ї тощо) [4].

До 1980-х років міжнародні фінансові потоки вже значною мірою проходили через офшорні центри. Якщо у 1970-х основні глобальні фінансові транзакції відбувалися в традиційних центрах (Нью-Йорк, Лондон), то з 1980-х частка малих офшорних юрисдикцій у світових фінансових операціях почала неухильно зростати. За оцінками Банку міжнародних розрахунків, частка

активів і зобов'язань, що проходять через невеликі країни – офшорні фінансові центри, зросла з приблизно 15% у кінці 1980-х до близько 30% наприкінці 2010-х років. Це разюче, враховуючи, що на ці невеликі економіки припадає менш ніж 3% світового ВВП. Іншими словами, офшорні центри при своїх скромних розмірах стали посередниками для значної частини глобального капіталу [5].

На початку XXI століття світова спільнота дедалі більше усвідомлювала двоїстий ефект офшорів. З одного боку, вони сприяли притоку інвестицій у малі країни та давали можливість міжнародному бізнесу оптимізувати витрати. Деякі розвинуті країни самі користувалися офшорними структурами для залучення капіталу (наприклад, Нідерланди чи Ірландія стали своєрідними «транзитними» офшорами для інвестицій у ЄС). З іншого боку, стало очевидно, що офшорні зони створюють проблеми: вони дозволяють транснаціональним корпораціям ухилятися від сплати податків, а недобросовісним ділкам – відмивати кошти та приховувати власність. Резонансні витоки інформації («Panama Papers» 2016, «Paradise Papers» 2017, «Pandora Papers» 2021 тощо), показали, що багато світових лідерів і багатіїв тримають гроші в офшорах, обходячи закони своїх країн. Це посилює тиск громадськості на уряди, щоб ті вжили заходів проти непрозорих офшорних практик [6].

Таким чином, історично офшорні юрисдикції пройшли шлях від поодиноких «податкових гаваней» для багатіїв до розгалуженої глобальної мережі фінансових центрів, тісно інтегрованих у світову економіку. Сьогодні офшори стали невід'ємною (хоч і суперечливою) частиною фінансової системи, і їх подальший розвиток значною мірою визначається міжнародними зусиллями з регулювання, про які йтиметься далі.

1.2 Інституційно-правові основи та міжнародні стандарти регулювання

Широке використання офшорних центрів створило загрози для економік різних країн і світової фінансової стабільності. Основні виклики очевидні: масштабне ухилення від сплати податків транснаціональними компаніями, відтік капіталу з країн з високими податками, відмивання грошей та фінансування злочинної діяльності через секретні рахунки. Офшори забезпечують «паралельну» систему – один правовий режим для місцевих громадян (звичайне оподаткування і контроль), і інший, привілейований режим для іноземного капіталу [6]. Така двоїстість підриває справедливість податкових систем і може шкодити національній безпеці (наприклад, коли через секретні офшори фінансується корупція чи тероризм). Тому на глобальному рівні в останні десятиліття розгорнулася активна антиофшорна політика, спрямована на підвищення прозорості та підзвітності офшорних юрисдикцій [7, с. 79-80].

Разом з тим, важливо відзначити, що будь-яке втручання в податкову чи фінансову політику суверенної держави обмежене принципом суверенітету. Кожна країна має право встановлювати власні «правила гри» на своїй території. Тому міжнародне співтовариство не може просто заборонити офшори, але воно розробило низку інструментів, аби зменшити зловживання ними. Ці інструменти стали своєрідними міжнародними стандартами регулювання офшорних центрів. Нижче розглянемо ключові інституції та нормативні заходи, що формують такі стандарти [7, с. 80].

Міжнародні інституції та ініціативи. Головну роль у протидії шкідливим аспектам офшоризації відіграють міжнародні організації та об'єднання найбільших економік. Серед них:

1. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) – розробник глобальних стандартів податкової прозорості та співпраці. За

підтримки країн G20 ОЕСР очолює ініціативи з боротьби з ухиленням від сплати податків, зокрема через офшори [7, с. 79].

2. Глобальний форум з прозорості та обміну інформацією для податкових цілей (створений під егідою ОЕСР) – об'єднує понад 160 юрисдикцій і впроваджує стандарт обміну фінансовою інформацією між країнами. Цей форум контролює, щоб офшорні юрисдикції надавали необхідні дані про іноземні рахунки та компанії за запитами інших держав.

3. Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) – міжнародний орган, що встановлює стандарти у сфері протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму. FATF здійснює моніторинг країн (включно з офшорними) на предмет «стратегічних недоліків» у законодавстві та правозастосуванні. Країни, які не відповідають вимогам FATF, потрапляють до спеціальних списків (так званих «сірих» та «чорних» списків), що стимулює їх впроваджувати реформи.

4. Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Рада з фінансової стабільності (FSB) – ці інституції переймаються впливом офшорів на світову фінансову систему. Вони ініціюють заходи для збереження фінансової стабільності і закриття нормативних прогалин, через які нелегальний капітал рухається у глобальному масштабі. Зокрема, МВФ ще у 2000 році склав список офшорних фінансових центрів та почав оцінювати їх регулювання, а FSB відстежує ризики, що йдуть від тіньових фінансових практик. Потраплення до цього списку означає репутаційні втрати та певні санкції (обмеження в роботі з банками ЄС, посилений контроль транзакцій тощо), що стимулює офшори приймати вимоги прозорості [8, 9].

Завдяки зусиллям зазначених інституцій сформовано декілька ключових стандартів і норм, які сьогодні визначають «правила гри» для офшорних центрів у світі:

Прозорість та обмін інформацією. Найбільшою зміною останніх років стало впровадження стандартів автоматичного обміну фінансовою інформацією між податковими органами різних країн. За стандартом ОЕСР,

відомим як Common Reporting Standard (CRS), майже 100 держав (включаючи колишні офшорні гавані) щороку обмінюються даними про рахунки нерезидентів [10]. Це означає, що банківська та фінансова таємниця для податкових цілей фактично скасована. Для прикладу, лише в 2022 році податкові органи різних країн автоматично обмінялися інформацією про 123 мільйони банківських рахунків на суму близько 12 трильйонів євро [11]. Це безпрецедентний рівень прозорості, який значно ускладнив приховування доходів за кордоном. Окрім автоматичного обміну, діє й механізм обміну на запит (EOIR) – коли одна країна може офіційно запитати фінансову інформацію про конкретного платника податків в офшорній юрисдикції, і та повинна надати такі дані.

Для цього країни підписують багатосторонні конвенції (наприклад, Конвенція про взаємну адміністративну допомогу в податкових справах, до якої вже приєдналося близько 150 юрисдикцій) [12]. Вимога прозорості також передбачає створення реєстрів бенефіціарних власників компаній – щоб податкові та правоохоронні органи знали, хто стоїть за тією чи іншою офшорною фірмою. Багато країн, включно з традиційними офшорами, ухвалили закони про обов'язкове розкриття кінцевих власників компаній і доступність цієї інформації для відповідних органів.

Боротьба з розмиванням податкової бази (BEPS). Ініціатива ОЕСР під назвою Base Erosion and Profit Shifting націлена на те, щоб транснаціональні корпорації не могли штучно переводити прибутки в країни з нульовими податками. У рамках BEPS розроблено п'ятнадцять кроків, зокрема правила про оподаткування контрольованих іноземних компаній (CFC rules), звітність компаній у розрізі країн (Country-by-Country Reporting) та інші норми, що ускладнюють використання офшорних схем для уникнення податків. Важливою новацією останнього часу став узгоджений країнами G20 і ОЕСР глобальний мінімальний податок для корпорацій (в рамках BEPS Pillar 2). Згідно з цією угодою, великі міжнародні компанії повинні будуть сплачувати мінімум 15% податку на прибуток у кожній юрисдикції, де вони працюють.

Якщо ж офшорна країна встановлює нижчу ставку, то різницю компанія доплатить у країні своєї штаб-квартири. Запровадження цього мінімального податку фактично позбавляє сенсу чисто «податкові» офшори, адже при ставці нижче 15% податок все одно доведеться доплатити деінде. Станом на 2023–2024 роки понад 130 країн підтримали цю ініціативу, і вона поступово імплементується в національні законодавства [7, с. 78-79].

Антимонопольне та фінансове регулювання. МВФ та Рада з фінансової стабільності запровадили регулярний моніторинг офшорних фінансових центрів, аби закрити регуляторні прогалини. Наприклад, вимагається реальна фізична присутність фінансових установ у юрисдикції (офшори більше не можуть існувати як «поштова скринька» без персоналу) [13]. Багато офшорних банків тепер зобов'язані виконувати ті самі вимоги до капіталу і звітності, що й банки у великих країнах, щоб запобігти ризикам для світової фінансової системи. Також FSB та МВФ працюють над усуненням можливостей арбітражу між різними регуляціями – щоб компанії не могли ухилятися від вимог, просто перемістившись в найменш регульовану юрисдикцію. Це включає координацію банківського нагляду, контролю за страховими компаніями тощо.

Протидія відмиванню коштів. Стандарти FATF вимагають від усіх країн, у тому числі офшорних, запровадити ефективні заходи проти відмивання доходів. Це означає ідентифікацію клієнтів (KYC) у банках, моніторинг підозрілих транзакцій, міжнародну співпрацю поліції та фінансової розвідки. FATF регулярно перевіряє юрисдикції на відповідність своїм 40 Рекомендаціям. Якщо країна не запровадила належного контролю, її включають до списку під посиленим наглядом (сірий список) або навіть до списку високого ризику (чорний список) [14]. Станом на 2025 рік, до прикладу, FATF додала Британські Віргінські Острови до переліку країн з недоліками у боротьбі з відмиванням коштів. Це створює тиск: банки інших країн зобов'язані ретельно перевіряти операції, пов'язані з цією юрисдикцією, а інвестори можуть остерігатися співпраці. В результаті навіть традиційні

офшори змушені посилювати фінансовий контроль і впроваджувати сучасні механізми запобігання легалізації злочинних доходів [15].

Під впливом описаних міжнародних стандартів самі офшорні центри за останні роки суттєво трансформували свої правові режими. Фактично, класичних «податкових гаваней» більше не залишилося – принаймні в тому вигляді, як це було раніше. Більшість популярних офшорних юрисдикцій, щоб не потрапити під санкції, внесли зміни до податкових і корпоративних законів [2]. Основні тенденції такі:

1. Введення вимог економічної присутності. Тепер компанії, зареєстровані в офшорах, повинні мати реальну діяльність у країні реєстрації – офіс, персонал, витрати на місці. Наприклад, Британські Віргінські Острови, Каймани, Бермуди та інші запровадили закони про економічну субстанцію, що зобов'язують компанії здійснювати певні види діяльності локально, якщо вони хочуть користуватися податковими пільгами. Це зроблено, щоб побороти практику «фірм-оболонок», які існують лише на папері [2].

2. Скасування повного нульового оподаткування та запровадження мінімальних податків. Багато офшорів вимушено ввели хоч невеликий, але податок на прибуток або інші платежі. Наприклад, ОАЕ з 2023 року вводять 9% корпоративний податок, хоча раніше там було 0%. В Сейшельських Островах реформували податкове законодавство: тепер діє територіальний принцип оподаткування (дохід з місцевих джерел оподатковується, з іноземних – ні), а також з'явився діапазон ставок 0–33% залежно від походження прибутку. У Сент-Вінсенті і Гренадінах скасовано міжнародні бізнес-компанії старого типу: тепер там вимагають розкриття інформації про директорів і акціонерів, запровадили 30% податку на доходи від бізнесу (натомість створено нову форму компаній – LLC, які не оподатковуються, але підпадають під інші вимоги) [2].

3. Запровадження фінансової звітності та аудиту. Якщо раніше у класичних офшорах не треба було подавати взагалі ніяких звітів, тепер всюди поступово вводяться вимоги подавати хоча б мінімальну фінансову звітність.

У деяких юрисдикціях – лише якщо компанія веде діяльність всередині країни; в інших – щорічно незалежно від діяльності. Наприклад, на Сейшелах компанії повинні подавати річні звіти та проходити аудит, якщо вони отримують оподатковуваний дохід на території країни. Такі кроки покликані забезпечити базову прозорість і підзвітність офшорних компаній [2].

4. Розкриття інформації про власників та керівників. Більшість офшорних зон тепер ведуть реєстри директорів і акціонерів. Хоча часто ці реєстри не є публічними, вони доступні державним органам за запитом. Як приклад, Беліз і БВО зобов'язали компанії повідомляти про своїх бенефіціарів до централізованих баз даних. У ряді юрисдикцій (зазвичай європейських) така інформація навіть частково відкрита для громадськості. Відмова від абсолютної анонімності стала умовою виключення з «чорних списків» ЄС та ОЕСР.

Завдяки цим змінам правове поле офшорних центрів зближується з загальносвітовими нормами. Звичайно, офшорні юрисдикції намагаються зберегти свою привабливість – вони запроваджують нові форми компаній чи трастів, які все ще дають вигоди (наприклад, спеціальні фонди, партнерства, тощо), але вже в більш прозорих рамках. Підприємцям тепер доводиться або виконувати нові вимоги в традиційних офшорах, або шукати альтернативні юрисдикції з м'яким регулюванням (так звані «міжнародні фінансові центри» на кшталт Сінгапуру чи Дубаю, які пропонують баланс між низькими податками і відповідністю світовим стандартам).

Варто підкреслити, що ці регуляторні нововведення вже приносять результати. За оцінками ОЕСР, завдяки автоматичному обміну інформацією та іншим заходам, країни змогли додатково отримати понад 107 млрд євро податків через програми добровільного розкриття та податкові перевірки капіталів, що раніше приховувалися офшорами. Банківська таємниця як щит для ухилення від податків практично зникла – найбільш секретні швейцарські банки тепер співпрацюють з податковими органами інших держав. Багато офшорних юридичних фірм і консультантів переглянули свої методи роботи,

боячись нових правил про обов'язкове повідомлення схем, які використовуються для обходу CRS (такі «Mandatory Disclosure Rules» впроваджує ОЕСР) [11].

Звичайно, повністю проблему офшорів ще не вирішено. Деякі країни намагаються зберегти конкурентні переваги, затримуючи впровадження стандартів або пропонуючи клієнтам складніші схеми. Виникають нові виклики – наприклад, криптоактиви: у 2022 році ОЕСР запровадила окремий стандарт обміну інформацією щодо криптовалют (Crypto-Asset Reporting Framework), щоб запобігти відходу капіталу в нерегульовану криптосферу. Проте загальний напрям зрозумілий: світ рухається до більш прозорості та скоординованої системи, де «регулятивні арбітражі» між країнами мінімізуються. Офшорні центри вже не можуть діяти ізольовано – на них поширюються вимоги міжнародного права і нагляду.

Таким чином, офшорні юрисдикції виникли як інструмент податкової конкуренції та фінансової вигоди для інвесторів, пройшли довгу історичну еволюцію і на сьогодні перетворилися на впливову, хоча і суперечливу, частину світової економіки. Їхні переваги (низькі податки, свобода бізнесу, конфіденційність) завжди приваблювали капітал, але одночасно несли ризики для глобальної фінансової системи та національних бюджетів. У відповідь світова спільнота сформувала теоретико-методологічні засади регулювання офшорних центрів – комплекс міжнародних стандартів та правових механізмів, що покликані зробити офшорний бізнес прозорішим та безпечнішим. Через це офшори нині змінюються: класичні «податкові гавані» змушені трансформуватися і дотримуватися загальноприйнятих правил гри.

РОЗДІЛ 2

МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ЕКОНОМІЧНА РОЛЬ ОФШОРНИХ ЦЕНТРІВ

2.1 Моделі та інструменти офшоризації

Як ми вже зазначали, під офшорними фінансовими центрами розуміють юрисдикції, що надають фінансові послуги переважно нерезидентам і мають масштаб фінансового сектора, невідповідний розмірам власної економіки [16]. Як правило, такі центри характеризуються відсутністю або мінімальним рівнем податків, спрощеним регулюванням, режимом банківської та комерційної таємниці та анонімністю власності.

Це приваблює транснаціональні корпорації, інвесторів і заможних осіб використовувати офшорні юрисдикції для збереження та переміщення капіталу. Наприклад, у невеликих острівних державах (Бермуди, Британські Віргінські Острови, Каймани тощо) обсяги транскордонних фінансових потоків у тисячі разів перевищують розмір місцевого ВВП, що вказує на їхню роль «перевалочних баз» для глобального капіталу. Так, на 1 долар власної економіки Бермуд припадає близько \$160 транзитних доларів, на Кайманові острови – \$1600 доларів, а на Британські Віргінські – понад \$1000 доларів [17, с. 4].

Великі міжнародні компанії застосовують різні моделі офшоризації з метою зниження податкових витрат та оптимізації діяльності. Одним із поширених інструментів є створення спеціальних дочірніх компаній у офшорних зонах. Через такі «shell companies» (оболонкові компанії) або спеціальні компанії призначення (SPV) корпорації переводять прибутки з країн, де ведуть основний бізнес, до юрисдикцій з низьким оподаткуванням. Це досягається шляхом внутрішньогрупового трансферного ціноутворення, сплати роялті за інтелектуальну власність, відсотків за внутрішні кредити тощо на користь офшорних філій. У результаті прибуток штучно

накопичується в офшорі, де податки мінімальні або взагалі відсутні, що дозволяє знизити загальне податкове навантаження групи [18]. Такі практики отримали назву перекладання прибутку (profit shifting) або «фантомних інвестицій», адже кошти лише номінально інвестовані у офшорну компанію, не створюючи реальної виробничої діяльності. За оцінками МВФ, майже 40% глобальних прямих іноземних інвестицій у світі – це подібний «фантомний» капітал, спрямований у корпоративні оболонки в податкових гаванях, а не в реальні проєкти [19]. В грошовому виразі йдеться про приблизно \$15 трлн із загального обсягу ПІІ, що не приносить реального економічного ефекту, а використовується головним чином для зниження податків [20]. Як наслідок, невелика група офшорних центрів забезпечує непропорційно великий сегмент світових інвестиційних потоків – лише 7 країн-офшорів генерують близько 40% глобальних ПІІ, хоча їхня сукупна частка у світовій економіці становить лише ~3% [21].

До найпоширеніших інструментів офшоризації належать:

1. Реєстрація офшорних компаній. Юридичні особи (International Business Company, LLC тощо), зареєстровані в юрисдикції з пільговим режимом. Вони часто не ведуть реальної діяльності на території реєстрації, а слугують посередниками для володіння активами, укладання контрактів або переведення доходів. За рахунок простої та швидкої реєстрації, низьких зборів і конфіденційності, кількість таких компаній обчислюється сотнями тисяч. Наприклад, на Британських Віргінських Островах станом на 2022 рік було зареєстровано понад 367 тисяч активних компаній, хоча населення островів менше 30 тисяч осіб. Це свідчить, що переважна більшість цих фірм створена іноземцями для офшорних операцій [22].

2. Трасти та фонди. Офшорні трасти дозволяють передати активи у розпорядження номінального управителя (trustee) в юрисдикціях із сильним правовим захистом та секретністю. Трасти часто застосовуються для приховування кінцевих бенефіціарів майна, збереження приватності багатства

сімей, а також для захисту активів від кредиторів чи оподаткування. Подібну роль відіграють приватні фонди (foundation) у деяких офшорних зонах.

3. Офшорні банківські рахунки. Банки в офшорних центрах пропонують нерезидентам зберігати кошти поза юрисдикцією їхнього проживання. Такі рахунки приваблюють низьким або нульовим податком на відсотки, високою конфіденційністю та відсутністю валютного контролю. Наприклад, значна частка світових євродоларових депозитів історично розміщувалась у банках Кайманових островів, Люксембургу, Сінгапуру, що робило ці малі економіки ключовими вузлами міжнародного кредитування.

4. Страхові і фінансові послуги. Багато офшорів спеціалізуються на ніші «каптивного страхування» – створення дочірніх страхових компаній корпорацій у юрисдикції з м'яким наглядом. Це дозволяє материнській компанії страхувати власні ризики через офшорного страховика і накопичувати резерви в режимі податкових пільг. Подібно, офшорні фонди та трасти використовуються для управління інвестиціями, взаємних фондів, хедж-фондів, обходячи строгіші регуляції великих країн.

У практиці виробилися типові схеми використання кількох юрисдикцій для мінімізації податків, відомі під образними назвами. Класичним прикладом був «Double Irish with a Dutch Sandwich», коли американські ІТ-гіганти реєстрували основну компанію-власника прав інтелектуальної власності в Ірландії, дочірню – в Нідерландах, а кінцевого отримувача роялті – знову в Ірландії, але податкового резидента офшорної острівної зони (наприклад, Бермуди). Така багатоступенева комбінація дозволяла легально переводити глобальні прибутки в безподаткові гавані, сплачуючи мінімум податку в ЄС. Хоча з 2020-х років тиск регуляторів змусив закрити багато таких лазівок, великі корпорації продовжують активно використовувати юридичні лазівки та різниці законодавств, щоб «прогнати» кошти через офшори і знизити витрати. За даними Організації економічного співробітництва та розвитку, близько 40-45% світового обсягу накопичених прямих інвестицій розміщено в офшорних податкових гаванях, хоча частка цих країн у глобальному ВВП – лише близько

4,5% [19]. Ця аномально висока концентрація свідчить про тісний зв'язок прямих інвестицій з міжнародним податковим плануванням, а не лише з реальними капіталовкладеннями.

Окрім корпорацій, офшорні механізми широко застосовують заможні приватні особи для ухилення від сплати податків та приховування активів. Типовий інструмент – відкриття банківського рахунку або створення трасту/фонду у країні з суворою банківською таємницею. До 2010-х років поширеною була практика зберігання незадекларованих коштів у швейцарських чи карибських банках. Сьогодні, після посилення обміну інформацією, використовуються складніші структури: наприклад, офшорна компанія володіє рахунком, а власник компанії невідомий (номінальні директори). Такі схеми були детально висвітлені у журналістських розслідуваннях – зокрема, «Panama Papers» (2016) та «Pandora Papers» (2021). Pandora Papers розкрили фінансові секрети 35 нинішніх і колишніх світових лідерів та понад 330 високопосадовців із 91 країни [23].

У витоку містились дані про майже 12 мільйонів конфіденційних файлів від 14 офшорних фірм-реєстраторів, які показали, що багато політиків самі ж користуються офшорами для «тіньового» зберігання статків. Наприклад, в документах фігурували таємні офшорні активи короля Йорданії, президентів України, Кенії, прем'єра Чехії, оточення президента РФ та щонайменше 130 світових мільярдерів. Ці факти підтверджують, що офшори приваблюють не лише бізнес, а й політичну еліту для укриття коштів. Загалом, згідно з оцінкою ОЕСР, станом на 2020 рік щонайменше \$11,3 трлн приватного багатства знаходилось «офшорно» – тобто в юрисдикціях поза податковим полем країни проживання власників. За новішими дослідженнями, ця сума продовжує зростати: у 2022 році офшорні фінансові активи домогосподарств сягнули \$12 трлн, або ~12% світового ВВП. Для порівняння, у 2010-х роках оцінки називали приблизно 8–10% світового багатства офшорним, що свідчить про збереження тенденції до приховування капіталів попри зусилля з підвищення прозорості [24, с. 9].

Існування офшорів має двоїстий вплив на світову економіку. З одного боку, вони виконують роль глобальних фінансових посередників, підвищуючи ефективність руху капіталу. Невеликі спеціалізовані юрисдикції оперативно впроваджують інноваційні правові форми бізнесу, пропонують гнучкі корпоративні структури та швидке обслуговування угод. Деякі економісти зазначають, що міжнародні фінансові центри знижують транзакційні витрати та фінансові ризики, стимулюючи розвиток більш сприятливих ділових законів у всьому світі. Наприклад, страхові компанії на Бермудах чи Кайманах забезпечують дешевше перестрахування ризиків для авіакомпаній, судноплавства, що у кінцевому підсумку може здешевити послуги для споживачів. Офшори виступають і як «безпечна гавань» для капіталу з країн із нестабільною фінансовою системою – бізнес з таких країн воліє тримати валютні резерви в надійних іноземних юрисдикціях з передбачуваними правилами. Таким чином, позитивна економічна роль офшорів виявляється у підтримці глобальної ліквідності, диверсифікації ризиків і забезпеченні міжнародних кредитно-інвестиційних потоків. За оцінкою аналітичного центру Cato Institute, міжнародні фінансові центри надають «непропорційно великі вигоди глобальній економіці», знижуючи ризики та витрати транзакцій, а також спонукаючи удосконалення бізнес-регулювання в інших країнах [25].

З іншого боку, негативні наслідки офшоризації набули значного розголосу. Ключова проблема – втрата податкових надходжень у країнах походження капіталу. За рахунок переведення прибутків у податкові гавані корпорації та багатії недоплачують податки до бюджетів своїх країн, що скорочує ресурси держав на забезпечення суспільних благ. Офшори також асоціюються з відмиванням грошей та корупцією: таємність дозволяє приховувати доходи від злочинної діяльності, хабарі, виводити розкрадені державні кошти. Ці тіньові потоки підривають глобальну фінансову систему, посилюють нерівність і несправедливість. Наприклад, ООН оцінює обсяги відмивання грошей у світі приблизно у 2–5% світового ВВП (близько \$800 млрд – \$2 трлн щорічно), причому значна частина цих операцій здійснюється

через складні офшорні структури. Офшорні зони тривалий час слугували притулком для коштів авторитарних режимів, організованої злочинності та ухилянтів від оподаткування, що становить ризики для глобальної безпеки та правопорядку [26].

Таким чином, механізм функціонування офшорних центрів базується на законодавчих перевагах (нульові податки, конфіденційність), які приваблюють капітал з усього світу. Створені моделі офшоризації дають змогу транснаціональним акторам глобальної економіки досягати приватних вигод – зменшувати витрати, захищати активи – проте супроводжуються значними негативними екстерналіями для суспільства. Подальший аналіз покаже, як саме офшорні фінанси впливають на світові фінансові потоки та які ризики породжують.

2.2 Вплив на світові фінансові потоки та ризики

Офшорні центри відіграють помітну роль у перерозподілі глобальних потоків капіталу. Значна частина міжнародних інвестицій і кредитів транслюється не прямо між країнами-інвесторами та країнами-реципієнтами, а через проміжні офшорні вузли. За даними Міжнародного валютного фонду, ще у 2019 році четверо провідних офшорних юрисдикцій (Люксембург, Бермуди, БВО та Каймани) акумулювали близько 16% світових транскордонних інвестиційних потоків, тоді як у 2009 році їх частка становила ~12% [17, с. 3]. Це свідчить про зростання ролі офшорів у світовій фінансовій системі. Через офшори проходять значні обсяги прямих іноземних інвестицій, банківських позик, портфельних вкладень. Фахівці навіть запровадили поняття «транзитні інвестиції» або «phantom FDI», підкреслюючи, що десятки відсотків ПІІ – це вкладення у порожні компанії-транзитери, що не створюють виробництва [20]. Податкові гавані на кшталт Нідерландів, Ірландії, Сінгапуру виконують роль кондуїтів (провідників) – через них транснаціональні корпорації перенаправляють гроші далі в інші офшори (так звані «sink-OFCs»:

Карибські острови, Панама тощо) [27]. В цілому, присутність офшорних центрів призводить до звивистих маршрутів капіталу, коли кінцевий інвестор і кінцевий одержувач коштів можуть бути приховані за ланцюжком проміжних юрисдикцій.

Мабуть, найбільш відчутний вплив – це щорічні податкові надходження, яких недораховуються бюджети держав внаслідок використання податкових гаваней. Низка досліджень, зокрема серія звітів «Стан податкової справедливості» (State of Tax Justice), оцінює ці глобальні втрати (див. рис. 2.1).

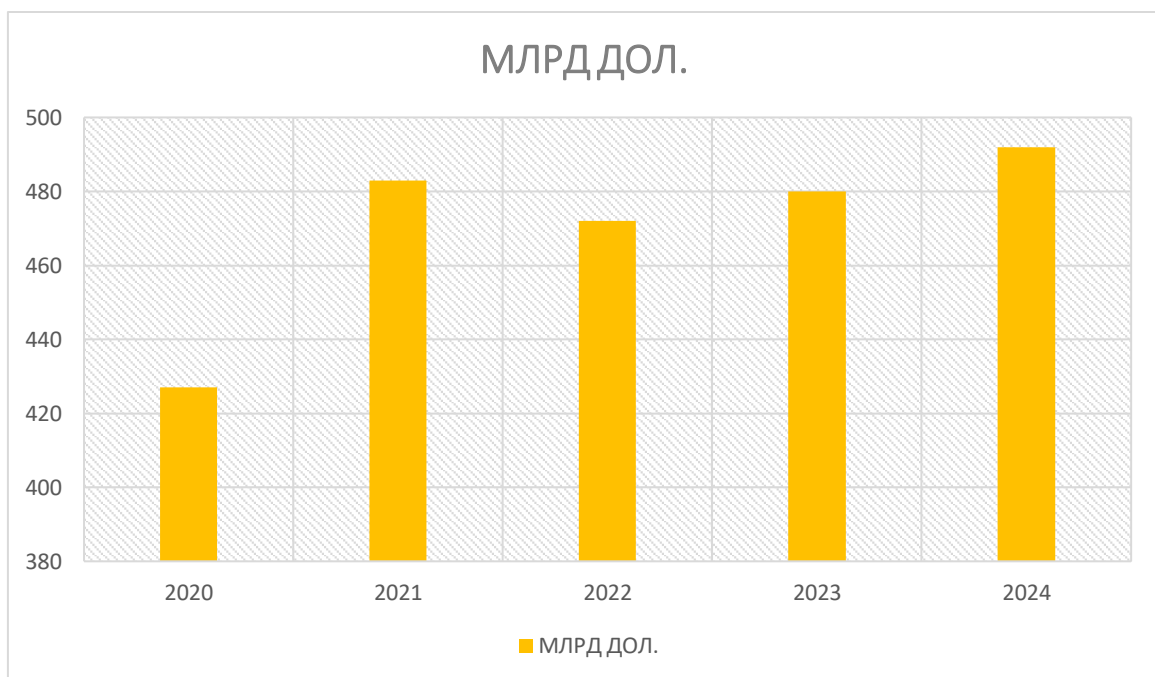

Рис. 2.1 – Оціночні глобальні втрати податків через офшорні зловживання, 2020–2024 рр. (млрд доларів США)

Джерело: створено автором на основі [18, 28].

Як видно, щорічні глобальні податкові втрати коливаються в діапазоні \$427–492 млрд протягом 2020–2024 років, демонструючи тенденцію до зростання. У 2020 році вперше було оприлюднено оцінку, що світ втрачає понад \$400 млрд на рік через міжнародні податкові зловживання, а за останніми даними 2024 року – вже близько \$492 млрд щороку [29]. Хоча методики підрахунку вдосконалювались, ключовий висновок незмінний: кожного року близько півтрильйона доларів осідає в офшорах замість

державних бюджетів. Більш ніж половина цих утрат спричинена саме «перекачуванням» прибутків міжнародними корпораціями (у 2024 р. з ~\$492 млрд втрат ~\$348 млрд припадало на корпоративні схеми ухилення). Решта – це приховування доходів заможними особами (близько \$145 млрд з \$492 млрд у 2024 р.). ров’я, освіту, інфраструктуру по всьому світу. Причому найболючіше вони б’ють по бідніших країнах – хоча абсолютні суми недоотриманих податків найбільші у великих економік (США, Великобританія, Німеччина тощо), але для країн з низьким доходом втрачений обсяг податків складає значно більшу частку бюджету. Наприклад, за підрахунками, країни Африки чи Південної Азії щороку втрачають через офшори суму, рівнозначну 20–30% їхніх бюджетних доходів, тоді як для розвинених країн цей показник зазвичай нижче 5–10%. Таким чином, офшори посилюють фіскальну несправедливість і нерівність між країнами, підриваючи досягнення Цілей сталого розвитку ООН щодо скорочення незаконних фінансових потоків [30, с. 10].

Іншим важливим показником впливу є обсяг приватних статків, що зберігаються в офшорах. Як зазначалося, він на кінець періоду сягнув приблизно \$12 трлн (див. табл. 2.1)

Таблиця 2.1

Оціночний обсяг приватного фінансового багатства, розміщеного в офшорах

Рік	Офшорні активи домогосподарств (трлн \$)	Частка від світового ВВП (%)
≈2015 (для порівняння)	7,6–8,7 (оцінки різняться) ¹	~8–10%
2020	11,3 (за оцінкою ОЕСР)	~11%
2022	12,0 (оцінка Alstadsæter)	~12%

Джерело: [31].

Попри деякі розбіжності в методології оцінок, тенденція зрозуміла: сукупні заощадження багатих домогосподарств, розміщені у офшорах, зросли приблизно з \$8–9 трлн у середині 2010-х до понад \$11–12 трлн на початку 2020-х років. Нині ці приховані від оподаткування кошти еквівалентні понад

десятій частині світової економіки. Значна їх частина припадає на невелику групу надзаможних осіб. Дослідження показують, що багатії з топ-0,01% статків значно частіше володіють офшорними рахунками і ухиляються від сплати податків – наприклад, витоки даних (Panama Papers) виявили, що до 80–90% клієнтів офшорних юридичних фірм складають саме найбагатші верстви, часто пов’язані з елітою своїх країн. Це підкреслює ризик: офшори поглиблюють майнову нерівність, дозволяючи багатству акумулюватись «поза системою» і уникаючи перерозподільчих механізмів.

Показовим індикатором є кількість нових компаній, що реєструються в ключових офшорних юрисдикціях. Він відображає як попит на офшорні послуги, так і вплив міжнародних заходів з протидії. Розглянемо статистику реєстрацій бізнес-компаній у Британських Віргінських Островах (БВО) – одній з провідних офшорних зон світу (див. рис. 2.2).

Рис. 2.2 – Кількість нових компаній, зареєстрованих на Британських Віргінських Островах

Джерело: створено автором на основі [22].

Як видно, у 2019–2020 рр. кількість нових офшорних компаній на БВО різко скоротилася – з понад 37 тис. у 2018-му до ~22 тис. у 2020 році. Це було спричинено одразу кількома факторами: міжнародний тиск після витоків

Panama/Pandora (вимоги до прозорості), запровадження обміну інформацією та, частково, пандемія COVID-19, що загальмувала ділову активність. Проте вже у 2021 році відбулося бурхливе відновлення попиту – зареєстровано понад 36 тис. нових компаній, майже стільки, як на докризовому піку. Це може пояснюватися відтермінованим попитом і прагненням встигнути скористатися офшорами до набуття чинності нових жорстких правил. У 2022-му тенденція знов змінилась на спадну – реєстрації впали до 28 тис. (ймовірно, через вступ в силу вимог економічної присутності та інших обмежень). А за підсумками 2023 року показник досяг нового історичного мінімуму ~22,3 тис. – приблизно на рівні 2020 року. Загалом, тренд останніх років свідчить про загальне скорочення офшорного корпоративного сегмента на БВО (і схоже в інших карибських юрисдикціях). Це може бути наслідком як глобальної протидії офшорам, так і появи альтернатив (наприклад, використання «onshore-offshore» схем в США, деяких штатах на кшталт Делаверу, що пропонують схожу конфіденційність) [22].

З метою зменшення негативного впливу офшорів, міжнародна спільнота запровадила низку ініціатив: автоматичний обмін податковою інформацією, правила BEPS (протидія розмиванню бази оподаткування) та списки неkotропних юрисдикцій. Останні покликані публічно називати і стимулювати “проблемні” офшори до реформ. Європейський Союз веде «EU list of non-cooperative jurisdictions», куди включає країни, що не відповідають критеріям податкової прозорості та чесної конкуренції. Цей список переглядається двічі на рік. За період 2020–2024 рр. він зазнав таких змін (див. рис. 2.3).

Рис. 2.3 – Кількість юрисдикцій у чорному списку офшорів ЄС (на кінець року)

Джерело: створено автором на основі [32].

Як бачимо, у 2020–2022 роках в чорному списку стабільно перебувало близько дванадцяти юрисдикцій. Це в основному невеликі острівні держави (Самоа, Фіджі, Палау тощо), заморські території США (Американське Самоа, Гуам, Віргінські острови США) та кілька відомих офшорів (Панама, Сейшели, Тринідад і Тобаго) [32]. У лютому 2023 року до списку додали, зокрема, Британські Віргінські Острови та Росію (через невиконання критеріїв прозорості) – таким чином, загальна кількість різко зросла. Після чергових змін у жовтні 2023-го список досяг максимуму – 16 юрисдикцій. Втім, уже за рік частина країн вийшла зі списку, виконавши зобов'язання: наприклад, Багамські Острови, Беліз, Сейшели були виключені в 2024-му після виправлення податкових режимів. Станом на жовтень 2024-го у списку залишалося 11 країн. Хоча критики зазначають, що «чорний список» ЄС має обмежений вплив (в ньому майже немає найбільших фінансових центрів на кшталт Швейцарії чи США), проте він стимулював низку офшорних юрисдикцій офіційно змінити закони (скасувати номінальні податкові режими, запровадити обмін інформацією тощо) [32].

Ризики для фінансової системи. Незважаючи на деяке зменшення масштабів найпомітніших зловживань, офшорні центри продовжують створювати суттєві ризики для світової економіки:

1. Фінансова стабільність: офшори можуть виступати осередками фінансових криз. Через непрозорість важко оцінити реальні ризики і взаємозв'язки банків та фондів. Приклад – криза 2008 року, коли багато проблемних деривативів та позабалансових структур випускались через офшорні спеціальні компанії, що ускладнило реагування регуляторів. Сьогодні небанківські фінансові установи (фонди, трасти), розташовані в офшорах, можуть акумулювати значні борги та деривативи. Їхній обвал потенційно загрожує ланцюговими реакціями на глобальних ринках. Міжнародний валютний фонд та Рада з фінансової стабільності закликають посилювати моніторинг тіньового банківського сектора і нестандартних офшорних фінансових схем, щоб знизити системні ризики [33].

2. Відмивання коштів та злочинність: як зазначалось, щороку трильйони «брудних» грошей можуть проходити через офшори. Це фінансування тероризму, наркотрафіку, торгівлі людьми, корупції. Офшори, що не дотримуються стандартів боротьби з відмиванням (AML/CFT), стають лакунами в глобальній безпеці. Відстежити кінцевого бенефіціара транзакцій через багаточисельні офшорні структури надзвичайно складно, що дає злочинцям фору перед правоохоронцями. Наприклад, кіберзлочинність та хакерські атаки часто пов'язані з виведенням грошей через криптобіржі і компанії, зареєстровані в офшорах з нульовим регулюванням. Це вимагає посилення міжнародної співпраці розвідувальних і правоохоронних органів. Поки що ж, за даними ООН, тільки ~3% незаконних фінансових потоків вдається успішно відстежити та повернути – решта зникає в офшорах безслідно [34].

3. Податкова справедливість та нерівність: системне використання офшорів підточує суспільний контракт. Коли найбільші корпорації та багатії платять ефективно значно нижчі податки (дехто з мільярдерів – взагалі

одиниці відсотка свого доходу, ховаючи решту за кордоном), це породжує недовіру до податкової системи у решти населення. Держави недоотримують доходи, а відтак або скорочують видатки (що вдаряє по соціально вразливих верствах), або змушені підвищувати податки для законослухняних бізнесів і громадян. І те, і інше посилює нерівність та соціальну напругу. За оцінками, понад 95% втрат від офшорного ухилення створюється зусиллями транснаціональних корпорацій та еліти найбагатших людей. Водночас найбідніші верстви і малі підприємства, що не можуть дозволити собі офшорних схем, фактично несуть більше податкове навантаження. Це моральний ризик для системи оподаткування в цілому.

4. Політичні ризики: офшорні схованки капіталу сприяють «витоку мізків та грошей» з країн, що розвиваються. Коли значна частина національного багатства емігрує в офшори (в деяких африканських країнах до 30-50% приватних фінансових статків знаходиться за кордоном), урядам бракує ресурсів для розвитку, і вони потрапляють у боргову залежність. Крім того, офшори часто фігурують у політичній корупції – кошти, отримані незаконно посадовцями, осідають на рахунках у Швейцарії чи в нерухомості Лондона через офшорні компанії. Це розмиває верховенство права і підриває демократію, адже клептократи, користуючись глобальною фінансовою тінню, залишаються безкарними.

На 2020-ті роки припадає кілька важливих змін, здатних зменшити вплив офшорів у майбутньому. По-перше, з 2017 р. запрацював глобальний стандарт автоматичного обміну інформацією (CRS) – десятки країн щорічно передають одна одній дані про банківські рахунки нерезидентів. Це вже дозволило податковим органам відстежити десятки мільярдів незадекларованих доходів, хоча участь США у цій схемі обмежена (США не приєдналися до CRS, що робить їх свого роду «внутрішнім офшором» для іноземців). По-друге, у 2021 році 140+ країн під егідою ОЕСР домовились про впровадження глобального мінімального корпоративного податку 15% (так звана угода Pillar 2). Її суть – якщо корпорація сплачує менше 15% податку

десь у світі (наприклад, у офшорі), то різницю вона доплатить в країні реєстрації головного офісу. Очікується, що це суттєво знизить стимули переведення прибутків: за оцінкою ОЕСР, запровадження мінімального податку скоротить глобальний обсяг «недоподаткованих» прибутків приблизно на 80%, а практику ухилення через переміщення прибутку – наполовину в найближчі роки. Якщо ці заходи реалізуються ефективно, економічна доцільність використання офшорів для великих компаній може зменшитися (принаймні у податкових цілях) [35].

Проте, поки що економічна роль офшорних центрів залишається значною. Вони як і раніше забезпечують швидкий глобальний рух капіталу, обслуговують інвестиції і торгівлю, але одночасно надають інфраструктуру для приховування капіталів. Вплив офшорів на світові фінансові потоки двоякий: позитивний – у вигляді полегшення міжнародних фінансових операцій, і негативний – у вигляді витоку ресурсів з реальної економіки, збільшення ризиків та втрат для держав. Скорочення шкідливих ефектів офшоризації вимагає комплексних глобальних дій – підвищення прозорості, координації податкової політики, зміцнення фінансового нагляду. Лише за умов міжнародної співпраці та політичної волі вдасться поступово нейтралізувати найнебезпечніші ризики, пов'язані з офшорними центрами, зберігши при цьому переваги відкритої світової фінансової системи.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ СИСТЕМИ ОФШОРНИХ ЦЕНТРІВ І НАПРЯМИ ДЕОФШОРИЗАЦІЇ

Перспективи розвитку світової системи офшорних центрів сьогодні вже не можна описати просто як подальше зростання кількості «податкових гаваней», де все таємно і податків майже немає. За останні роки офшорна модель сильно змінилася під тиском ОЕСР, ЄС, FATF, МВФ та інших інституцій, які запровадили жорсткі стандарти прозорості, обміну інформацією та боротьби з розмиванням податкової бази. З одного боку, це означає поступове згортання класичних, повністю секретних податкових притулків, з іншого – переформатування офшорних центрів у більш «цивілізовані» міжнародні фінансові хаби. Тому, коли ми говоримо про перспективи, варто дивитися не лише на ризики зникнення офшорів, а й на те, як вони трансформуються та які нові ніші будуть займати в глобальній економіці.

По-перше, можна прогнозувати подальше посилення міжнародного контролю за найбільш проблемними офшорними юрисдикціями. Автоматичний обмін фінансовою інформацією, глобальний мінімальний податок 15% для великих корпорацій, «чорні» та «сірі» списки ЄС і FATF – це не тимчасові кампанії, а довготривала тенденція. Країни, які намагатимуться зберегти старі схеми з повною анонімістю, ризикують отримати санкції, обмеження на доступ до ринків капіталу, підвищену увагу банківського нагляду. Уже зараз видно, що багато класичних офшорів змушені вводити закони про економічну присутність, мінімальні податки, реєстри бенефіціарів і вимоги до звітності. Це означає, що в майбутньому офшорний бізнес буде дедалі менше схожий на «поштову скриньку на острові» і дедалі більше – на невеличку, але цілком реальну фінансову інфраструктуру з офісами, персоналом, аудитом і наглядом.

По-друге, можлива подальша диференціація самих офшорних центрів. Частина юрисдикцій фактично піде шляхом поступової інтеграції в глобальні правила гри. Вони зберігатимуть певні переваги – нижчі податки, гнучкі корпоративні форми, швидкі процедури реєстрації – але будуть працювати в рамках стандартів ОЕСР, FATF і ЄС. Такі країни намагатимуться позиціонувати себе не як «чорні діри», а як спеціалізовані міжнародні фінансові центри з репутацією, що дозволяє залучати «білий» капітал, фондову індустрію, страхування, інвестиційні фонди. Інша частина юрисдикцій, навпаки, може намагатися грати роль «останнього притулку» для найбільш ризикових схем, затягуючи з реформами або запроваджуючи їх лише формально. Але для таких центрів зростатимуть ризики відрізання від глобальної банківської системи, блокування транзакцій і фактичної ізоляції.

По-третє, значний вплив на майбутнє офшорів матиме цифровізація фінансів та розвиток криптоактивів. Уже сьогодні видно, як частина капіталів, що раніше ховалися в класичних офшорних рахунках, починає «мігрувати» у сферу криптовалют, стейблкоїнів, децентралізованих фінансів. Реакцією стає поява окремих міжнародних стандартів звітності щодо криптоактивів, а також спроби регулювати біржі та платформи як фінансових посередників. У перспективі 5–10 років можна очікувати виникнення своєрідних «цифрових офшорів» – юрисдикцій, що спеціалізуються саме на легальному, але максимально пільговому обслуговуванні криптобізнесу та цифрових інвестицій. Водночас ці центри теж не зможуть залишатися повністю «в тіні»: без базових правил щодо ідентифікації клієнтів і боротьби з відмиванням грошей їх просто відріжуть від світових ринків фіатної валюти.

По-четверте, важливо враховувати, що глобальний мінімальний податок і правила BEPS змінюють мотивацію корпорацій користуватися простими «нульовими» офшорами. Якщо компанія все одно змушена доплатити різницю податку в країні резидентства, сенс у перенесенні прибутків до юрисдикцій з нульовою ставкою втрачається. Це не означає повної відмови від міжнародного податкового планування, але акценти зміщуються. Замість

«голих» нульових гаваней будуть шукати юрисдикції, де поєднується помірний податок, розвинена інфраструктура, широка мережа угод про уникнення подвійного оподаткування та стабільна правова система. Тобто роль офшорів частково перехоплять так звані «onshore-offshore» центри – великі економіки з внутрішніми зонами пільгового оподаткування та ліберальним корпоративним правом. У цьому сенсі зростає значення Сінгапуру, ОАЕ, окремих штатів США, де формально немає класичного офшорного статусу, але є можливість гнучко структурувати бізнес.

По-п'яте, збережеться і навіть посиляться тенденція до регіоналізації фінансових потоків. Геополітичні конфлікти, санкції, торгові війни підштовхують країни до створення власних регіональних фінансових центрів і систем платежів. Це означає, що частина офшорних інструментів може бути «перепризначена» під потреби певних блоків – наприклад, азійських, близькосхідних, латиноамериканських країн. В таких умовах західні та карибські офшори можуть втрачати універсальний статус, а натомість з'являться спеціалізовані хаби, прив'язані до окремих регіональних ринків. Для бізнесу це означатиме більшу складність у виборі юрисдикцій, оскільки доведеться зважати не лише на податкові ставки, а й на геополітичні ризики, санкційні списки та валютний контроль.

На цьому фоні з'являється логічне запитання: чи можливе повне зникнення офшорних центрів? Скоріше за все, ні. Поки існують різні податкові режими, валютні обмеження, різні рівні захисту прав власності, бізнес шукатиме можливості перекинути капітал туди, де йому вигідніше й безпечніше. Отже, перспектива полягає не у повній ліквідації офшорів, а в їхній глибокій трансформації. «Чорні» офшори з радикальною секретністю та нульовими податками або змушені будуть реформуватися, або перетворяться на маргінальні гравці з високими ризиками для клієнтів. Натомість більш життєздатними стануть прозорі міжнародні фінансові центри з м'яким оподаткуванням, але чіткими правилами і контролем.

Якщо перейти до питань деофшоризації, то тут важливо розуміти, що це не одноразова акція, а тривалий процес зміни правил гри, інституцій і поведінки як держав, так і бізнесу. На глобальному рівні основним напрямом деофшоризації залишається подальше поглиблення обміну інформацією між податковими та фінансовими органами різних країн. CRS уже істотно обмежив можливості ховати банківські рахунки за кордоном, але ще залишається чимало прогалин. Перспективним кроком є поширення автоматичного обміну не лише на класичні банківські депозити, а й на інші фінансові інструменти: трасти, фонди, страхові продукти, криптоактиви. Що ширшим буде перелік активів, які потрапляють під міжнародний обмін даними, то важче буде тримати кошти «в тіні».

Другий важливий напрям – удосконалення глобальних правил протидії розмиванню податкової бази. Впровадження BEPS і глобального мінімального податку – лише початок. Необхідно, щоб ці норми реально запрацювали в національних законодавствах, а не залишалися деклараціями. Для цього потрібні як технічні, так і політичні кроки: узгоджені зміни в податкових кодексах, навчання персоналу податкових служб, створення спільних аудиторських груп для перевірки транснаціональних корпорацій. Перспективним рішенням є перехід від моделі, коли податок сплачується там, де зареєстрована «офшорна дочка», до моделі, де він прив'язаний до місця створення реальної доданої вартості і споживання послуг. Це особливо актуально для цифрових гігантів, які можуть продавати послуги в усьому світі, але показувати прибутки в кількох пільгових юрисдикціях.

Третій напрям деофшоризації – це посилення контролю за бенефіціарними власниками. Створення повноцінних, актуальних і взаємопов'язаних реєстрів бенефіціарів компаній, трастів та фондів значно ускладнює використання номінальних директорів і «підставних» осіб. Перспективно, щоб такі реєстри, принаймні для високоризикових секторів, були доступні не лише податковим органам, а й журналістам-розслідувачам, громадським організаціям, фінансовим установам. Прозорість власності –

один із найефективніших інструментів деофшоризації, оскільки політикам, топменеджерам і олігархам стає набагато складніше приховувати зв'язки між своїми компаніями, контрактами і державними ресурсами.

Четвертий блок заходів стосується боротьби з відмиванням коштів та незаконними фінансовими потоками. У перспективі вимоги FATF можуть стати ще жорсткішими, а списки країн «під наглядом» – ширшими. Деофшоризація в цьому контексті означає не просто підвищення податкових надходжень, а й перекриття каналів фінансування корупції, організованої злочинності, тероризму. Тут важливі реальні санкції за невиконання стандартів: відключення проблемних банків від кореспондентських рахунків, заборона на участь у міжнародних проєктах, кримінальна відповідальність для посередників, які свідомо допомагають ховати кошти. Перспективним напрямом є створення спільних міжнародних слідчих груп, які зможуть відстежувати ланцюжки транзакцій через різні юрисдикції, а також спрощення процедур повернення вкрадених коштів у країни походження.

П'ятий напрям – це національні стратегії деофшоризації. Для кожної країни вони виглядають по-своєму, але є кілька спільних підходів. По-перше, введення правил про контрольовані іноземні компанії, які зобов'язують резидентів декларувати свої офшорні структури і платити податок з доходів, що там виникають. По-друге, перегляд податкових стимулів для внутрішнього бізнесу, щоб зменшити мотивацію виводити прибутки за кордон. Якщо ефективні ставки податків усередині країни будуть завідомо «надмірними» порівняно з конкурентами, бізнес завжди шукатиме шляхи оптимізації. Тому деофшоризація вимагає не тільки «кнутів» у вигляді санкцій, а й «пряників» у вигляді більш справедливого, прозорого й передбачуваного податкового законодавства.

По-третє, важливо створювати механізми легалізації вже виведених коштів за зрозумілими та справедливими правилами. Податкові амністії, спеціальні програми декларування активів, можливість перевести капітал у «білу» площину без надмірних штрафів можуть допомогти повернути частину

ресурсів у національну економіку. Але такі амністії мають бути поєднані з чітким сигналом, що після завершення програми правила жорстко дотримуватимуться, і повторні спроби ухилення будуть каратися вже без поблажок. Інакше амністії перетворюються просто на періодичні подарунки для порушників.

Окремий ключовий напрям деофшоризації – прозорість державних закупівель і приватизаційних процесів. Дуже часто офшорні компанії використовуються для того, щоб приховати справжніх власників фірм, які беруть участь у тендерах, отримують ліцензії на видобуток корисних копалин чи купують стратегічні підприємства. Якщо країна хоче реально боротися з офшоризацією, вона повинна вимагати розкриття кінцевих бенефіціарів від усіх компаній, що працюють з державою, банківським сектором, оборонною сферою, медіа. Перспективна практика – заборона участі непрозорих офшорних структур у стратегічних угодах, навіть якщо формально вони дотримуються всіх процедур. Такий підхід поступово робить використання «темних» офшорів токсичним і не вигідним для серйозного бізнесу.

Не менш важливим є формування суспільного запиту на деофшоризацію. Жодні міжнародні конвенції не працюватимуть ефективно, якщо в суспільстві панує байдужість до питання, хто володіє національними активами, як великі компанії платять податки, де зберігаються статки політиків. Журналістські розслідування, активність громадських організацій, прозорість даних про державні фінанси і корпоративну звітність – усе це формує середовище, де «життя в офшорах» стає не ознакою престижу, а джерелом репутаційних ризиків. У перспективі саме поєднання регулювання «зверху» і тиску «знизу» здатне змусити значну частину еліт відмовитися від найбільш агресивних офшорних практик.

Підсумовуючи, можна сказати, що світова система офшорних центрів сьогодні стоїть на роздоріжжі. Один шлях – еволюція у бік прозорих міжнародних фінансових хабів, які працюють у межах глобальних правил і приносять користь світовій економіці, забезпечуючи ліквідність,

перестрахування ризиків, ефективний розподіл капіталу. Інший шлях – залишки старої моделі з таємними компаніями, номінальними директорами, відмиванням грошей і агресивним ухиленням від податків, що дедалі більше стискається під тиском регуляторів і громадської думки. Напрями деофшоризації – від глобальних стандартів прозорості до національних правил щодо бенефіціарів і контрольованих компаній – якраз і покликані підштовхнути систему в бік першого варіанта. Якою буде рівновага через десять–п’ятнадцять років, залежить від того, наскільки рішучими будуть держави, міжнародні організації та саме суспільство у вимозі чесної податкової гри і відповідального ставлення до глобальних фінансів.

Перспективи України в контексті трансформації світової офшорної системи й посилення деофшоризації є подвійними: це і серйозний виклик, і велике вікно можливостей. З одного боку, країна багато років втрачала мільярди через виведення прибутків у Кіпр, Нідерланди, Карибський регіон та інші популярні юрисдикції, що особливо болісно відчувається в умовах повномасштабної війни, коли кожна гривня податків має значення. З іншого боку, курс на членство в ЄС, вимоги міжнародних партнерів, а також суспільний запит на справедливість створюють унікальний момент, коли деофшоризація перестає бути лише технічною темою юристів і податківців, а перетворюється на одну з ключових умов фінансового виживання та відбудови держави. Якщо Україна вчасно й послідовно використає цей момент, вона може суттєво скоротити «витік» капіталу й зробити податкову систему більш чесною та стійкою.

Важливою перспективою є глибша інтеграція України в міжнародну систему стандартів податкової прозорості. Поступове впровадження правил контрольованих іноземних компаній, обов’язкових реєстрів бенефіціарних власників, участь у глобальних ініціативах щодо автоматичного обміну інформацією створюють підґрунтя, за якого використання класичних офшорних схем для українських резидентів стає більш ризиковим, дорогим і менш привабливим. З часом це має призвести до того, що тримати компанію

або рахунок у тіні буде не вигідніше, ніж сплатити податки в Україні. Для цього важливо не просто формально приймати закони «під вимогу ЄС», а налагодити реальну роботу контролюючих органів, цифровізувати процеси, обмінюватися даними з іноземними партнерами й доводити справи до конкретних результатів.

Не менш важливою є перспектива внутрішньої податкової реформи. Якщо в країні зберігатимуться надмірні, нестабільні й непередбачувані податкові правила, бізнес завжди шукатиме способів «утекти» в інші юрисдикції. Тому деофшоризація для України неможлива без створення більш зрозумілої й конкурентної системи оподаткування, яка з одного боку забезпечує фіскальні потреби держави, а з іншого – не «душить» підприємництво. Це означає перегляд ставок і баз оподаткування, зменшення тиску на офіційні зарплати, спрощення адміністрування, стабільність правил на довгий період. Якщо український підприємець буде знати, що податкові правила не зміняться раптово й заднім числом, і що чесна робота не ставить його в гірше становище, ніж тих, хто виводить кошти в офшори, тоді мотивація до офшоризації природно зменшуватиметься.

Окрема перспектива пов'язана з поверненням і «обіленням» капіталу, який уже був виведений за кордон. Для України в найближчі роки це питання особливо актуальне, адже йдеться не лише про наповнення бюджету, а й про ресурси для повоєнної відбудови, інвестиції в інфраструктуру, енергетику, оборону. Можливими інструментами є продумані, разові податкові амністії, спеціальні програми декларування активів, випуск цільових облігацій для власників офшорних статків. Але такі механізми мають бути побудовані так, щоб чесні платники не відчували несправедливості, а учасники схем не сприйняли амністію як сигнал «можна й надалі виводити гроші, а потім вас знову пробачать». Перспектива успіху тут залежить від поєднання стимулів для добровільного виходу з тіні з реальним посиленням контролю за тими, хто продовжить ховати капітал.

Для України також відкривається шанс поступово формувати власну привабливу, але прозору платформу для міжнародного бізнесу. Йдеться не про створення «українського офшору» в класичному розумінні, а про розвиток сучасних корпоративних інструментів: інвестиційних фондів, холдингових компаній, спеціальних режимів для ІТ, креативних індустрій, експорту послуг, які дозволять структурувати бізнес через українську юрисдикцію, а не через сумнівні острови. Якщо законодавство забезпечуватиме захист прав інвесторів, зрозумілі процедури вирішення спорів, швидку реєстрацію і доступ до міжнародних ринків, Київ поступово може стати не лише політичним, а й фінансовим хабом для Східної Європи та окремих ніш, наприклад, аграрних технологій, військових інновацій, відновлюваної енергетики.

Велика роль у перспективах деофшоризації України належить боротьбі з корупцією та тіньовим фінансуванням політики. Офшорні компанії часто використовуються для приховування реальних власників великих активів, медіа, підприємств-учасників державних тендерів. Посилення прозорості власності, створення відкритих і зручних для аналізу реєстрів, обмеження участі непрозорих структур у приватизації, концесіях, закупівлях – усе це напряду впливає на зменшення ролі офшорів у політичному житті. Перспективно, щоб журналістські розслідування, антикорупційні органи та громадські організації мали не лише доступ до даних, а й реальні інструменти впливу: від судових механізмів до заборони таким компаніям працювати в стратегічних секторах. Тоді офшоризація перестане бути зручною «сірою зоною» для українських еліт.

З точки зору макрофінансової стабільності, подальша деофшоризація може зміцнити позиції України на міжнародних ринках капіталу й у взаєминах з донорами. МВФ, Світовий банк, ЄС і країни-партнери дедалі уважніше ставляться до того, як держави поведуться з власними податковими базами, чи борються вони з витоком капіталу, чи не перетворюються на «дірку» в глобальній системі. Чим більше Україна демонструватиме прозорість, передбачуваність і готовність перекривати канали відпливу коштів у тінь, тим

легше буде залучати довгострокове фінансування на вигідних умовах. Крім того, зменшення залежності від офшорних схем сприятиме зміцненню національної валюти, розвитку внутрішнього ринку капіталу, а отже, меншій вразливості до зовнішніх шоків.

Важливо також, що перспектива вступу до Європейського Союзу фактично змушує Україну піднімати планку у сфері протидії офшоризації до рівня найкращих практик. Переговори про членство обов'язково включатимуть розділи, які стосуються оподаткування, фінансових послуг, боротьби з відмиванням коштів, контролю за бенефіціарами. ЄС уже має свої «чорні» й «сірі» списки юрисдикцій, власні регламенти й директиви, які Україна повинна буде імплементувати. З одного боку, це додаткові зобов'язання й витрати на модернізацію системи нагляду, з іншого – можливість отримати технічну допомогу, доступ до європейських баз даних, підтримку в розслідуванні схем з участю офшорів. Якщо Україна успішно пройде цей шлях, її репутація як надійної юрисдикції істотно зросте.

Нарешті, перспективи України в умовах глобальної деофшоризації багато в чому залежать від готовності самої держави й суспільства дивитися на офшори не як на «нормальний елемент бізнес-культури», а як на проблему національної безпеки й розвитку. Повномасштабна війна показала, наскільки важливо, щоб ресурси країни працювали всередині, а не лежали на рахунках в екзотичних юрисдикціях. Якщо буде політична воля, професійна податкова й фінансова адміністрація, цифрові інструменти контролю та сильний громадський запит, Україна може поступово перейти від ролі донора офшорних центрів до моделі, в якій капітал прозоро інвестується в національну економіку, створює робочі місця й підсилює обороноздатність. У такому сценарії деофшоризація стає не просто технічною реформою, а однією з основ довгострокової стратегії економічного відновлення та інтеграції в розвинений демократичний світ.

ВИСНОВКИ

Отже, на основі проведеного дослідження, можна зробити наступні висновки:

1. Офшорні фінансові центри суттєво спотворюють картину глобальних інвестиційних потоків, перетворюючи значну частину прямих іноземних інвестицій на «фантомні». Капітал у трильйонах доларів циркулює не між реальними виробничими проєктами, а між оболонковими структурами в невеликих юрисдикціях, де обсяги транзитних потоків у десятки й сотні разів перевищують ВВП. Це означає, що статистично офшори виступають великими «вузлами» світової фінансової системи, але реальної економічної активності там мінімум. Для невеликих держав це джерело доходів і робочих місць, однак для решти світу – механізм перекачування прибутків із країн походження капіталу в податкові гавані.

Водночас економічний вплив офшорів на податкові системи держав є переважно негативним. Через розмивання бази оподаткування бюджети країн щороку недоотримують сотні мільярдів доларів податків, причому особливо боляче це вдаряє по менш розвинених економіках, де кожен відсоток доходів бюджету критично важливий. Податкова конкуренція у форматі «хто дасть менше» послаблює фіскальний суверенітет, а тягар фінансування державних послуг перекладається на внутрішній бізнес і населення, які не мають доступу до офшорної інфраструктури. У підсумку офшори посилюють глобальну податкову несправедливість: найбільші вигоди отримують транснаціональні корпорації та вузьке коло дуже багатих домогосподарств, тоді як соціальні витрати розподіляються на мільйони звичайних платників податків.

2. Механізми офшоризації, які використовують транснаціональні корпорації, давно вийшли за межі простих схем з відкриттям рахунку в податковій гавані. Формується багаторівнева архітектура з дочірніх компаній, трастів, фондів, спеціальних юридичних форм (SPV, LLC тощо), між якими «ганяються» роялті, відсотки за внутрішньокорпоративними кредитами, плата

за нематеріальні активи. За допомогою трансферного ціноутворення прибуток виводиться з країн, де реально працюють виробництво чи продаж, у юрисдикції з мінімальним оподаткуванням. У результаті значна частина глобальних інвестицій статистично «осідає» в кількох офшорах, де не створюється ні робочих місць, ні доданої вартості.

При цьому моделі офшоризації постійно вдосконалюються у відповідь на спроби регулювання. Коли очевидні лазівки типу відомих «подвійних» або «сендвіч»-схем почали закривати, корпорації переключилися на більш тонке використання різниць між національними законодавствами, угодами про уникнення подвійного оподаткування, спеціальними режимами всередині формально «оншорних» країн. Одні й ті самі інструменти – оболонкові компанії, трасти, офшорні фонди – можуть бути формально легальними, але в сукупності вони працюють як система агресивного податкового планування. Це свідчить, що проблема полягає не лише в окремих юрисдикціях, а й у глобальній структурі податкової конкуренції і можливості для великих гравців конструювати складні схеми, недоступні для пересічного бізнесу.

3. Міжнародні стандарти регулювання офшорних юрисдикцій за останні два десятиліття суттєво посилилися і стали справжньою системою «правил гри» для всього офшорного сегмента. Під егідою ОЕСР, FATF, МВФ, ЄС сформовано комплекс ініціатив – від автоматичного обміну інформацією (CRS) та конвенцій про взаємну адміністративну допомогу до BEPS, глобального мінімального податку і списків «несоoperative jurisdictions». На практиці це означає, що банківська таємниця більше не захищає від податкових органів інших країн, а повне нульове оподаткування для «паперових» компаній стає дедалі менш можливим без репутаційних і санкційних наслідків.

Разом з тим, ці стандарти не ліквідували офшори, а змусили їх змінюватися. Багато юрисдикцій ввели вимоги економічної присутності, мінімальні податкові ставки, обов'язкову фінансову звітність і реєстри бенефіціарних власників. У класичному вигляді «темних» податкових гаваней

з повною анонімністю практично не залишилося: навіть якщо частина даних не є публічною, вона має бути доступною державним органам і учасникам міжнародного обміну інформацією. Водночас регулювання носить фрагментарний характер: деякі великі фінансові центри залишаються поза найбільш жорсткими списками, а поява нових сфер (як-от криптоактиви) створює запит на розширення й оновлення стандартів. Проте загальний тренд очевидний – світова система поступово звужує простір для непрозорих практик і примушує офшорні центри інтегруватися в глобальну нормативну рамку.

4. Офшорні практики створюють комплекс ризиків для фінансової стабільності та економічної безпеки країн, які виходять далеко за межі «просто втрат податків». Непрозорі структури ускладнюють оцінку реальних зобов'язань фінансових установ, приховують борги, похідні інструменти, взаємозв'язки між банками й фондами. Це було добре видно під час світової фінансової кризи, коли значна частина проблемних активів і позабалансових схем проходила через офшорні SPV. Сьогодні схожі ризики зберігаються у тіньовому банківському секторі, частина якого базується в офшорних юрисдикціях і працює з високоризиковими інструментами. У разі стресу на ринках це може спровокувати «ланцюгову реакцію», яку важко контролювати через дефіцит прозорих даних.

Крім суто фінансових, офшори несуть ризики політичної та соціальної нестабільності. Через можливість безконтрольно виводити капітал за кордон посилюється «витік» ресурсів із країн, що розвиваються, виникає дефіцит інвестицій для економічного зростання, а еліти прив'язують свої інтереси не до національного розвитку, а до збереження активів у безпечних гаванях. Фінансування корупції, організованої злочинності, терористичних структур також часто проходить через офшорні канали, маскуючись під легальні транзакції. Для податкових систем ризик полягає в підриві довіри: коли суспільство бачить, що найбагатші мають доступ до «іншого» режиму оподаткування, ніж пересічні громадяни, це послаблює готовність платити

податки та посилює соціальну напругу. Всі ці чинники прямо зачіпають економічну безпеку держав і змушують їх шукати більш жорсткі механізми контролю за офшорними потоками.

5. Прогнози розвитку офшорних центрів у контексті глобалізації та міжнародного регулювання показують не стільки їх зникнення, скільки глибоку трансформацію. Класична модель «повністю секретної нульової гавані» відходить у минуле під тиском обміну інформацією, глобального мінімального податку і вимог до економічної субстанції. Частина юрисдикцій поступово перетворюється на прозоріші міжнародні фінансові центри, які поєднують м'які податки, гнучке корпоративне право і дотримання стандартів ОЕСР та FATF. Інші, навпаки, ризикують опинитися на периферії, намагаючись затримати реформи і втримати найризикованіший сегмент клієнтів ціною санкцій, включення до «чорних списків» та ізоляції від світової фінансової системи.

Перспектива полягає в тому, що офшорні сервіси дедалі більше інтегруватимуться в легальний, регульований простір, зміщуючи акцент з грубої податкової економії на структурування бізнесу, управління ризиками, обслуговування міжнародних операцій. Водночас глобалізація набуває рис «регіоналізації» – формуються окремі фінансові блоки з власними центрами тяжіння, а геополітичні конфлікти й санкції посилюють значення національної юрисдикції та контролю за капіталом. У цій конфігурації майбутнє офшорних центрів залежатиме від балансу між податковою конкуренцією і координацією правил: чим жорсткіше і скоординованіше працюватимуть міжнародні ініціативи, тим більш «цивілізованими» та прозорими будуть моделі офшоризації, і тим менше простору залишиться для зловживань, на яких будувалась стара офшорна система.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. What is an offshore jurisdiction?. *Offshore protection*. URL: <https://www.offshore-protection.com/offshore-jurisdictions>.
2. Offshore company formation. *GFLO Consultancy*. URL: <https://gflolaw.com/en/offshore-company-formation/>.
3. Кравченко А., Варламова М. Сучасні тенденції розвитку офшорних зон. *Галицький економічний вісник*. 2022. С. 167–173. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/78-79/1121.pdf>.
4. A History of Tax Havens. *Offshore Protection*. URL: <https://www.offshore-protection.com/offshore-blog/history-of-tax-havens>.
5. The outsize role of cross-border financial centres. *Bank for International Settlements*. URL: https://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt2206b.htm.
6. Offshore Finance: How Capital rules the World. *Longreads*. URL: <https://longreads.tni.org/stateofpower/offshore-finance>.
7. Chernytska T., Kharlov V. Regulation of offshore centers as a mechanism for de-shadowing international business. *The current stage of development of scientific and technological progress*. 2023. P. 78–82.
8. EU list of non-cooperative jurisdictions for tax purposes. *ECCEU*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/>.
9. Timeline - EU list of non-cooperative jurisdictions. *ECCEU*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/timeline-eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/>.
10. It's got to be automatic: Trillions of dollars offshore revealed by Tax Justice Network policy success. *Tax Justice Network*. URL: <https://taxjustice.net/2020/07/03/its-got-to-be-automatic-trillions-of-dollars-offshore-revealed-by-tax-justice-network-policy-success/>.

11. Tax transparency and international co-operation. *OECD*. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/policy-issues/tax-transparency-and-international-co-operation.html>.

12. Конвенція про взаємну адміністративну допомогу в податкових справах : Конвенція Ради Європи від 25.01.1988 № ETS N 127 : станом на 27 трав. 2010 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_325#Text.

13. Cassard M. The Role of offshore Centers in International Financial Intermediation. *IMF*. URL: <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/1994/107/article-A001-en.xml>.

14. Jurisdictions under Increased Monitoring. *FATF*. URL: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/High-risk-and-other-monitored-jurisdictions/Increased-monitoring-october-2022.html>.

15. Financial Action Task Force Identifies Jurisdictions with Anti-Money Laundering, Countering the Financing of Terrorism, and Counter-Proliferation Finance Deficiencies. *Financial Crimes Enforcement Network*. URL: <https://www.fincen.gov/news/news-releases/financial-action-task-force-identifies-jurisdictions-anti-money-laundering-3>.

16. Obenhuber B. Offshore Financial Centers in AML/CFT Risk Assessments. *CountryRisk.io*. URL: <https://www.countryrisk.io/blog/offshore-financial-centers-in-amlcft-risk-assessme>.

17. François V. The troubling resilience of the offshore centers. *Board of Transparency International France*. 2021. P. 13. URL: https://www.annales.org/Financial_Regul_and_Gov/ifr/2021-06-Offshore-centers-clean.pdf.

18. Elliott L. \$427bn a year lost to tax abuse by firms and rich individuals, study finds. *the Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/business/2020/nov/20/427bn-a-year-lost-to-tax-abuse-by-firms-and-rich-individuals-study-finds>.

19. Lejour A. The Role of FDI in the Fight Against International Tax Avoidance. *Tilburg University Research Portal*. URL:

<https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/the-role-of-fdi-in-the-fight-against-international-tax-avoidance>.

20. Damgaard J., Elkjaer T. What is real and what is not in the global FDI network?. *ScienceDirect*. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0261560623001729?via=ihub>.

21. It is Time to Change How We View Foreign Direct Investment. *Council on Foreign Relations*. URL: <https://www.cfr.org/blog/it-time-change-how-we-view-foreign-direct-investment>.

22. Ahmed Z. Q2 incorporations hit 23-year low. *BVG*. URL: <https://www.bvibeacon.com/q2-incorporations-hit-23-year-low/>.

23. Offshore havens and hidden riches of world leaders and billionaires exposed in unprecedented leak. *International Consortium of Investigative Journalists*. URL: <https://www.icij.org/investigations/pandora-papers/global-investigation-tax-havens-offshore/>.

24. Bachas P., Collin M., Flores T. Offshore data leaks and tax enforcement in developing countries. *Equitable growth, finance & institutions notes*. 2023. P. 36. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099834105172425489/pdf/IDU-cb7a1793-991e-4afe-81a2-e1f0c8c5e20b.pdf>.

25. Morriss A. The Impact of International Financial Centers. *Defending Globalization: Economics*. URL: <https://www.cato.org/publications/impact-international-financial-centers>.

26. Anti Money Laundering (AML) – The Cyber Security Group at UIT. *Site.uit.no*. URL: <https://site.uit.no/arcsecc/anti-money-laundering-aml/>.

27. Garcia-Bernardo J. Uncovering Offshore Financial Centers: Conduits and Sinks in the Global Corporate Ownership Network. *PMC*. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5524793/>.

28. Bou Mansour M. World losing half a trillion to tax abuse, largely due to 8 countries blocking UN tax reform, annual report finds - Tax Justice Network.

Tax Justice Network. URL: <https://taxjustice.net/press/world-losing-half-a-trillion-to-tax-abuse-largely-due-to-8-countries-blocking-un-tax-reform-annual-report-finds/>.

29. State of Tax Justice Report reveals extent of global tax abuse. *Tax Justice Aotearoa*. URL: https://www.tjanz.org/state_of_tax_justice_report_reveals_extent_of_global_tax_abuse.

30. State of Tax Justice 2023. *Tax Justice network*. 2023. P. 78. URL: <https://taxjustice.net/wp-content/uploads/SOTJ/SOTJ23/English/State%20of%20Tax%20Justice%202023%20-%20Tax%20Justice%20Network%20-%20English.pdf>.

31. Sunlight on Tax Havens. *Project Syndicate*. URL: <https://www.project-syndicate.org/commentary/tax-havens-costs-of-hidden-wealth-by-j--bradford-delong-and-michael-m--delong-2015-09>.

32. Euro Tax Flash from KPMG's EU Tax Centre. *KPMG*. URL: <https://kpmg.com/xx/en/our-insights/eu-tax/etf-442-updates-to-the-eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions.html>.

33. Kohn D. Risks that non-bank financial institutions pose to financial stability. *Brookings*. URL: <https://www.brookings.edu/articles/risks-that-non-bank-financial-institutions-pose-to-financial-stability/>.

34. Tax abuse, money laundering and corruption plague global finance. *Financial integrity panel says reforms urgent for sustainable development*. URL: <https://www.un.org/pt/desa/tax-abuse-money-laundering-and-corruption-plague-global-finance>.

35. What does the OECD global minimum tax mean for global cooperation?. *World Economic Forum*. URL: <https://www.weforum.org/stories/2024/02/oecd-minimum-tax-rate/>.